

- 20–3. Berlin: Mouton de Gruyter.
- KEENAN, EDWARD – COMRIE, BERNARD 1977: Noun phrase accessibility and universal grammar. – *Linguistic Inquiry* 8 s. 63–99.
- LAMBRECHT, KNUD 1994: *Information structure and sentence form: Topic, focus, and the mental representations of discourse referents*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LANGACKER, RONALD W. 1991: *Foundations of Cognitive Grammar. Vol 2: Descriptive application*. California: Stanford University Press.
- 2008: Subordination in Cognitive Grammar. – Barbara Lewandowska-Tomaszczyk (toim.), *Asymmetric events* s. 137–149. Amsterdam: John Benjamins.
- LAURY, RITVA – SEPPÄNEN, EEVA-LEENA 2007: Complement clauses as turn continuations: The Finnish *et(tä)*-clause. – *Pragmatics* 17:4 s. 553–572.
- NOONAN, MICHAEL 1985: Complementation. – Timothy Shopen (toim.), *Language typology and syntactic description II* s. 42–140. Cambridge: Cambridge University Press.
- STASSEN, LEON 1985: *Comparison and universal grammar*. Oxford: Basil Blackwell.
- SULKALA, HELENA – KARJALAINEN, MERJA 1992: *Finnish*. London: Routledge.
- THOMPSON, SANDRA A. 2002: »Object complements» and conversation: Towards a realistic account. – *Studies in Language* 26 s. 125–164.
- VERHAGEN, ARIE 2005: *Constructions of intersubjectivity. Discourse, syntax, and cognition*. Oxford: Oxford University Press.

PREFEROIDUT ARGUMENTTIRAKENTEET DISKURSSISSA

John W. Du Bois, Lorraine E. Kumpf ja **William J. Ashby** (toim.) *Preferred Argument Structure, Grammar as architecture for function*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company 2003. 458 s. ISBN 90-272-2624-5.

Preferred Argument Structure (PAS) on John W. Du Bois'n hypoteesi vuodelta 1987, jolla hän on pyrkinyt selvittämään kieliopin ja diskurssin välistä suhdetta. PAS:ssä tarkastellaan ydinlauseenjäseniä kuten transitiivilauseen subjektia (A) sekä intransitiivilauseen subjektia (S) ja objektia (O). PAS:n mukaan erityyppisten argumenttirakenteiden, akkusatiivi- ja ergatiivijärjestelmien ja näiden sekajärjestelmien motivaatio selittyy seuraavien seikkojen kautta: 1. uuden informaation esittäminen diskurssiin, 2. leksikon dimensio ja levikki

substantiivin agenttiivisuuden hierarkiassa, joka perustuu leksikon elollisuuteen ja 3. topiikin jatkuvuus. Näiden tarkastelu ja analyysi osoittaa, että diskurssissa suositetaan tiettyjä rakenteita.

Näistä tendensseistä Du Bois on poiminut tiettyjen argumenttien esiintymisen rajoituksia diskurssissa. Argumenttien esiintymistä rajoittavat neljä tekijää, jotka jakaantuvat kahteen kategoriaan, kieliopilliseen ja pragmaattiseen. Kieliopillisen kategorian teesit ovat (1) yhdessä lauseessa voi esiintyä vain yksi leksikaalinen argu-

▷

menti («Yksi leksikaalinen argumentti -rajoitus») ja (2) A:n roolissa oleva argumentti välttää tulemasta leksikaalisesti mainituksi («Ei Leksikaalinen A -rajoitus»). Pragmaattisen kategorian teesit ovat (3) A:n roolissa oleva argumentti esiintyy tyypillisesti tuttuina informaationa («Tuttu A -rajoitus») ja (4) yhdessä lauseessa voi esiintyä vain yksi uutta informaatiota sisältävä tarkoite («Yksi uusi argumentti -rajoitus») (s.62).

PAS:n taustana on diskurssifunktionaalinen suuntaus, niin sanottu Länsirannikon funktionalismi, jonka tärkeimmät keskuksat sijaitsevat Yhdysvaltain länsirannikon yliopistoissa (University of Oregon, UC Berkeley, UC Santa Barbara). 1970-luvulta lähtien diskurssifunktionalismin käsitteitä ovat olleet muun muassa informaatorakenne, ikonisuus ja emergenssi. Tälle suuntaukselle ominaista on se, että kieltä tutkitaan diskurssin yhteydessä, ja tutkimus perustuu aitoon aineistoon. Diskurssiin ja aineistoon perustuvan lähestymistavan takia diskurssifunktionalismia on pidetty joskus generatiivisen kieliopin vastareaktionä.

PAS on saanut vaikutteita diskurssifunktionalismin suuntauksen tärkeimmistä teorioista. Nämä ovat muun muassa Paul Hopperin (1987) emergentin kieliopin hypoteesi, Talmy Givónin (1983) topiikin jatkuvuuden metodi ja Wallace Chafen (1976) ajatukset informaation kuljetuksesta. Nämä teoriat käsittelevät diskurssin ja kielen muodon eli syntaksin ja pragmatiikan välistä suhdetta. Du Bois'n iskulauseena onkin tullut tunnetuksi lause, jossa hän korostaa kielen käytön tärkeyttä: »Grammars code best what speakers do most» (Du Bois 1985: 363).

KIRJAN RAKENNE JA TARKOITUS

Kahta artikkelia (Arnold, Allen ja Schroder) lukuunottamatta artikkelikokoelma perustuu vuonna 1995 Yhdysvaltain Santa Bar-

barassa pidetyssä konferenssissa Preferred Argument Structure: The next generation pidettyihin esitelmiin.

Sekä kielten ja aineiston tekstilajien että lähestymistavan monipuolisuus laajentavat luonnollisesti sekä analyysin ja tutkimuksen tuloksia että PAS:n mahdollistamaa tutkimuskenttää. Kokoelma tarkastelee monia eri kieliä: englantia, ranskaa ja espanjaa, ache-tiibettiä, nepalia, mapadungania, roviaanaa, inuktitutia, mayan mochoa ja suomea. Englannin ja maya-kielten tutkimuksia on eniten. Maya-kielen suosion voi ymmärtää sitä kautta, että PAS:n lähtökohta on alun perin maya-kielen rajoitetun ergatiivin esiintymisen mekanismin selvittäminen. Kielivalikoiman runsauden lisäksi artikkelikokoelma tarjoaa lukijoille monia näkökulmia PAS:ään. PAS:n tutkimus on keskittynyt pääasiallisesti aikuisten kielenkäyttöön ja kertoviin teksteihin, mutta näiden lisäksi tässä kokoelmassa aineistoina toimivat muun muassa keskustelu, lapsenkieli, autististen lasten ja afaattikkojen kieli sekä luokkahuonediskurssi. Joissakin artikkeleissa näkökulma on diakroninen.

Artikkeleiden lisäksi kirjassa on Du Bois'n kirjoittama johdantoluku, PAS:n bibliografia ja hakemistot. Du Bois aloittaa johdannon argumenttirakenteen pohdinnalla. Hänen mukaansa pragmatiikka vaikuttaa argumenttirakenteeseen eniten: argumenttirakenteeseen kuuluu koko semantiikan, pragmatiikan ja vuorovaikutuksen kokonaisuus, vaikka perinteisesti argumenttirakenteen tutkimuksen alue on rajoittunut lauseeseen. Johdanto ker- too selkeällä tavalla PAS:n pääajatukset: 1. kielioppi palvelee puhujan päämäärää, 2. kieliopin funktio esiintyy kielen käytössä ja 3. kielen käytössä ilmenevät tendenssit ja mallit kiteytyvät muotoihin ja kieliopillistuvat. Bibliografia on hyvin koottu ja hyödyllinen alan tutkijoille. Tutkijoiden nimen, kielen ja aiheen mukaiset hakusanat

ovat käteviä. Kirjan näkökulmissa edetään teoreettisista perusasioista syvällisempään suuntaan, ja jokainen artikkeli on itsenäiseen tutkimukseen perustuva.

Teoreettisen kehityksen selittämisen jälkeen Du Bois tarkentaa ajatuksiaan PAS:stä ja käyttää kieliopin vertauskuvana arkkitehtuurimetafora (Grammar as architecture for function), jolla hän havainnollistaa rakenteen ja funktion suhdetta. Vertauskuva on osuva, sillä rakennuksestakaan ei voi etukäteen tietää tarkkaan, missä tehtävässä huoneet toimivat todellisuudessa. Esimerkiksi keittiö on alun perin suunniteltu ruuanlaittoa varten, mutta käytännössä ihmiset saavatkin viettää siellä enemmän aikaa jutellen kuin ruokaa valmistaa. Lopuksi Du Bois esittää PAS:n mahdollisia tulevaisuuden tutkimussuuntauksia.

PAS JA VUOROVAIKUTUS

PATRICIA M. CLANCY analysoi artikkelissaan koreankielisten lasten kieltä. Clancy tarjoaa muitakin laajempia perspektiivejä. Esimerkiksi PAS:n peruskysymystenasettelun lisäksi hän tarkastelee, minkä verbin kanssa lapset esittävät uuden informaation. Huomioon on otettu myös referenttien elollisuus. Peruslähtökohdassaan PAS ohjaa nominilausekkeen tarkasteluun puhujan näkökulmasta, koska puhuja aloittaa informaation käsittelyn nominilausekkeesta eikä predikaattilausekkeesta. Vaikka Du Bois kritisoi sellaisia tutkimuksia, joiden mielenkiinto kohdistuu vain verbin tutkimukseen, Clancy kuitenkin soveltaa verbisemantiikkaa PAS:ään onnistuneesti. Kvantitatiivisella analyysillä hän osoittaa, että tietyt verbit toimivat tärkeässä roolissa uuden informaation esittämisen ja kieliopin suhteessa. Tutkimuskysymyksiä ovat: missä kieliopillisessa roolissa uusi referentti esiintyy, miksi uusi referentti esiintyy kyseisessä roolissa ja mikä on referentin

muodon ja informaation statuksen suhde. On mielenkiintoista, että lasten kielessä monet ellipsit ja pronominit ovat uutta informaatiota, vaikka yleensä nimenomaan leksikaalinen argumentti edustaa uutta ja ellipsi ja pronominit tuttua informaatiota. Lasten kielessä uusi referentti on tyypillisesti esine, jota osoitetaan eleellä tai katella (esim. osoittamalla sormella esinettä ja sanomalla »Anna se!»). Osoitettu referentti ymmärretään yleensä helposti kielellisen kontekstin perusteella, vaikka se edustuu ellipsinä tai pronomininä heti ensimmäisessä maininnassa. Ilmiön taustalla on havainnon ja huomion käsitteleminen ja lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus.

LORRAINE E. KUMPF käsittelee yhdysvaltalaisen lukioluokkien luonnontieteen tunteja. Tutkimus tuo diskurssianalyysiin kieliopillisia näkökulmia, joita ei ole vielä paljon otettu huomioon diskurssianalyysissä puheaktien näkökulmaan verrattuna. Luokan diskurssissa esiintyy luokkatilanteelle ominaisia piirteitä kuten se, että substantiiveja (*full-NP*) käytetään tuttua informaationa selityksen toiston takia: tunneilla opettaja toistaa termejä substantiivilla. Kumpf kutsuu tätä ilmiötä PAS:n rajoituksen Tuttu leksikaalinen nominilauseke (*Given lexical NP*) vastaesimerkiksi: luokkahuonediskurssissa leksikaalinen nominilauseke edustaa tuttua informaatiota, vaikka muunlaisessa aineistossa tuttu informaatio edustuu esimerkiksi ellipsinä tai pronomininä.

Toinen luokassa tapahtuvan diskurssin erikoisuus on se, että diskurssiin kuuluu runsaasti visuaalista kontekstia, joka täytyy ottaa huomioon. Pedagoginen aspekti on selkeästi läsnä esimerkiksi opettajan strategioissa kiinnittää opiskelijoiden huomio sisältöön. Tämä saavutettavuus (*accessibility*) on yksi diskurssianalyysin avainsanoista, ja se näkyy muun muassa uuden ja tutun informaation käsitteessä sekä kommunikaation sujuvuuden arvioinnissa.

▷

Tavallisessa diskurssissa pyrkimys saavutettavuuteen on yleensä tiedostamatonta, mutta opetuksessa se on hyvin suunniteltu ja harjoiteltu strategia. Toisin sanoen PAS:n näkökulmasta opettajan päämäärä päättää diskurssin luonteen. Tutkimus osoittaa PAS:n avulla erilaisia opettajan strategioita, tekniikoita ja työkaluja, joiden avulla puhuja (= opettaja) saattaa viestit (= opetus) perille (= opiskelijoille). Tämä on myös hyvä esimerkki PAS:n soveltamisesta. Se osoittaa, että PAS ei ole pelkkää tilastoimista, vaan PAS:illa voidaan ymmärtää diskurssin vaikutusta kielioppiin. PAS:ä voidaan soveltaa esimerkiksi pedagogisiin menetelmiin, ja siten tutkimuksen tuloksia voidaan myös hyödyntää opetuksessa.

Vaikka Kumpf ja Clancy käyttävät eri kielten erityyppisiä aineistoja, he päätyvät samaan tulokseen: kielenulkoiset elementit, kuten ihmisten toiminta ja sen päämäärät, vaikuttavat paljon kielen käyttöön, ja PAS on herkkä genren eroihin. Lisäksi molemmissa artikkeleissa käsitellään PAS:n ja diskurssifunktionalismin olennaisia piirteitä kuten informaation painetta, genreä sekä puhujan tarkoitusta ja päämäärää suhteessa vastaanottajaan eli kommunikaation prosessia.

SUSAN E. KOHN ja ANA CRAGNOLINO käsittelevät englanninkielisten afaattikkojen kielenkäyttöä. Lähtökohtana on se, että epäkieliopillisuuden lisäksi afaattikkojen kielenkäyttö poikkeaa argumentin sijoittamisessa: he valitsevat substantiivin sekä transitiiivilauseen subjektiksi (A) että objektiksi eli he rikkovat PAS:n »yksi leksikaalinen argumentti» ja »ei-leksikaalinen A»-rajoituksia verrattuna kontrolliryhmään eli normaalipuhujiin. Kirjoittajat esittävät hypoteesinsa, jonka mukaan PAS:n rajoitukset toimivat transitiivilauseiden luomisprosessin systeeminä, ja lisäksi »ei-leksikaalinen A» on vahvempi rajoitus kuin »yksi leksikaalinen argumentti». Tämä tut-

kimus poikkeaa tutkimusperinteestä, koska kirjoittajat käsittelevät irrallisia lauseita, vaikka PAS:n päälähtökohtana on olla diskurssiin pohjaavaa kieliopin tutkimusta. On mielenkiintoista, että irrallisten lauseiden analyysi osoittaa samoja rajoituksia kuin diskurssin analyysi.

ELIZABETH G. WEBERIN aineistona on videolle nauhoitettu autististen lasten keskustelu. Periaatteessa informaation kuljetuksessa puhuja pyrkii arvaamaan informaation uutuuteen ja tuttuuteen liittyen sen, mikä on kuulijan kognitiossa uutta ja mikä tuttua. Autisteille tämä on usein hankalaa, sillä heidän voi olla vaikea asettua kuulijan asemaan. Weber analysoi aineistoa PAS:n metodein ja kartoittaa perusteellisesti nominilausekkeen esiintymistä ja lauseenjäsenten ja diskurssiaseman suhdetta sekä vertailee niitä aiempiin tutkimuksiin (mm. Kärkkäinen 1996; Kumpf arvosteltavassa teoksessa). Tulos viittaa siihen, että autististen lasten kielenkäyttö osoittaa heidän noudattavan PAS:n rajoituksia hyvin, toisin sanoen autistiset lapset osoittavat diskurssipragmaattista pätevyyttä keskustelun perusasioissa. Tällä perusteella PAS on diskurssijärjestelmän esi-ilmiö. Weber toteaa myös, että autistien keskustelussa ilmeisiä ovat koheesion ja koherenssin puute, informaation kategorian väärä ilmaiseminen ja runsas toisto, mikä tekee siitä epätyyppillistä diskurssia.

Nämä kaksi tutkimusta ovat hyviä yrityksiä laajentaa PAS:n soveltamisen kliinistä puolta, vaikka pelkällä kielitieteellä ei tietenkään voi ratkaista kliinisiä ongelmia. On kuitenkin kiinnostavaa, että nämä tutkimukset pitävät PAS:ä diskurssijärjestelmän esi-ilmiön tai luomisprosessin kriteerinä, vaikka molemmat käsittelevät eri aineistoja ja ovat itsenäisiä tutkimuksia. Neljä edellä mainittua monitieteistä tutkimusta analysoi aineistoa kommunikaation näkökulmasta. Kommunikaatio on siis ihmisen kielellisen toiminnan ydin, johon vaikuttaa

myös valtava määrä kielenulkoisia seikkoja. Kielenulkoiset seikat liittyvät ihmisten elämään ja siten kielelliseen toimintaan. Näin muodostuu kielen monikerroksinen käyttö eli diskurssi.

PAS JA YKSITTÄISTEN KIELTEN PULMAKOHDAT

MARJA-LIISA HELASVUO vertailee artikkelissaan suomen persoonapronomineja ja substantiivilausekkeita ja käsittelee subjektin kieliopillistumista soveltamalla PAS:ä. Subjektin funktion selvittämisen rajatapauksena hän ottaa esiin suomen eksistentiaalilauseen funktion. Suuri osa suomen eksistentiaalilauseiden tutkimuksesta on keskittynyt semantiikkaan tai morfosyntaksiin. Helasvuo tuo tähän tutkimukseen uuden näkökulman: pragmaatiikan ja funktionalismin, joiden pohjalta hän kuvaa eksistentiaalilauseen funktiota diskurssissa ja eksistentiaalilauseen lauseenjäsenten roolia. Suomen eksistentiaalilauseen partitiivisubjekti ei tunnetusti ole funktioltaan tyypillinen subjekti. Siltä puuttuvat subjektin ominaisuuksiksi luonnehditut piirteet. E-subjektin piirteinä ovat morfologian tasolla kongruenssin puute ja sijan valinta, syntaksin tasolla sanajärjestys, semanttisella tasolla täyden nominilausekkeen suosiminen pronominin sijaan ja pragmaattisella tasolla nominilauseke, joka ei tarkoita ihmistä, vaan edustaa uutta referenttiä. Suomen eksistentiaalilauseessa subjektin referentti ei jatku diskurssissa, vaikka yleensä subjekti jatkuu topiikkina pitkään tai on jäljennettävissä.

Helasvuon johtopäätökset ovat: (1) Suomessa pronominit ovat kieliopillistuneet subjektin rooliin ja (2) 1. ja 2. persoonan pronominit ovat erikoisasemassa diskurssissa, koska ne ovat informaatiostatukseltaan aina tuttuja, tunnistettavissa ja niillä on tärkeä referentti, joka jatkuu

topiikin jatkuvuudessa agenttina. Nämä ovat subjektin prototyyppeisiä piirteitä. (3) Substantiivi tai nominilauseke tuo uuden topiikin diskurssiin, mutta yleensä niitä ei käytetä aikaisemmin mainittujen osallistujien jatkuvuuden merkinä. Helasvuon tutkimus on kiinnostava niin fennisteille kuin muille lingvisteille.

SIMON CORSTON-OLIVERI kuvaa artikkelissaan tyypologisesti harvinaista australian roviannan kieltä. Corston-Oliverin tutkimus valaisee PAS:n tulevia tutkimushaasteita. Hän kuvailee tarkasti PAS:n näkökulmasta esimerkkien avulla roviannan argumenttirakennetta ja käsittelee kieliopillistumista, ydin- ja ei-ydinargumenttien funktioiden eroja, kielihistorian kysymyksiä, persoonien välisiä eroja (1. ja 2. persoona suhteessa 3. persoonaan) sekä nominien agenttiivisuuden hierarkiaa. Artikkelin kattaa laajan aihepiirin. Perusteellisen pohdinnan tuloksena Corston-Oliveri toteaa, että nykyroviannan kieliopin erikoislaatuisuus johtunee diskurssissa havaittavista tendensseistä.

Helasvuon ja Corston-Oliverin lähestymistavat erottuvat muista, sillä he eivät lähde liikkeelle PAS:n tunnetuimmista piirteistä eli rajoitusten tarkastelusta, vaan he siirtyvät suoraan käsittelemään syntaksin perustavalaatuista mutta suuria kysymyksiä PAS:n metodein.

TEKSTIN RAKENNE JA INFORMAATORAKENNE

Useimmissa diskurssianalyseissä kuten PAS:ssä tekstin rakenne jää tutkimuksen ulkopuolelle. Tekstin kokonaisuus voidaan jakaa pienempiin diskurssiyksiköihin, ja kielen käyttö vaihtelee yksikön mukaan. Toisin sanoen kielen muoto signaalina osoittaa esimerkiksi diskurssiyksikön vaihtoa tai kertojan näkökulman vaihtoa. Tätä on jo käsitelty aiemmissa tutkimuksissa

▷

(esim. Fox 1987), mutta PAS:n teoriaa ei ole hyödynnetty kehyksenä. Seuraavat artikkelit käsittelevät tekstiaineistoa jakamalla sen pienempiin diskurssiyksiköihin.

CHARLES ANDREW HOFLING käsittelee itzaj mayan myyttisiä ja persoonallisia narratiivisia diskursseja. Hän vertailee näiden kahden erityyppisen tekstilajin ilmiöitä. Pääkysymys on, miten informaatio esitetään itzajin narratiivisessa diskurssissa ja miten referentit merkitään, jotta korostaminen ja koheesio heijastuvat diskurssissa. Artikkelissaan Hofling käsittelee nominilausekkeen rakenteita tarkasti runsain esimerkein. Pääasiallisina tarkastelun kohteina ovat elollisten ja elottomien referenttien esiintyminen topiikin jatkuvuudessa. Hoflingin väite on, että nominaalinen referentti selittää diskurssirakenteen; se osoittaa diskurssiyksikön rajoja topiikin siirtojen, taustan vaihtelun tai näkökulman vaihtelun kanssa.

LAURA MARTININ aineistona on mochon mayan kertovia tekstiä, joissa on suoria lainauksia myös keskustelusta. Martin ottaa huomioon tekstin rakenteen ja kertojan strategian sadun kertomisessa. Kertojan strategia ilmenee diskurssissa kielellisenä ilmiönä, kuten PAS. PAS:n lisäksi Martin tarkastelee perusteellisesti sananvalintaa ja sen suhdetta kertojan kognitioon viidessä tapaustutkimuksessa. Tuloksena on, että samaa satuhahmoa tarkoittavat eri substantiivit tai lausekkeet valitaan diskurssiin kertojan näkökulman tai satuhahmon luonteen mukaan. (Kertoja voi esimerkiksi nimittää yhtä satuhahmoa monella tavalla kuten erisnimellä tai appellatiivilla *poika, veli, rakastaja, rikas mies*.) Näiden diskurssirakenteiden lisäksi Martin korostaa myös kulttuurisen ja paikallisen kontekstin tärkeyttä. Martinin tutkimus auttaa tietyn tekstilajin diskurssimallin kartoittamisessa, koska mayan kielessä tyypillisiä diskurssikeinoja, kuten toistoa, löytyy varmasti muistakin kielistä.

Martin käsittelee myös informaation uutuutta ja tuttuutta sekä kontekstin tärkeyttä. Koska ilmauksen muodon valinta heijastaa perspektiivin vaihtoa, satuhahmon ilmauksen muodon kehityksen myötä kehityy myös hahmon uusi identiteetti. Toisin sanoen diskurssiin lisätään hahmosta uutta informaatiota käyttämällä toista ilmausta. Tämä lisätty informaatio ei ole uutta informaatiota PAS:n määritelmän mukaan, mutta Martinin mukaan se on uutta sekä retoriikan että puhujan ja kuulijan kognition kannalta, koska näkökulman vaihtamisen myötä esiin tuleva fokusoitu informaatio lisätään referentin informaation kokonaisuuteen. Siten syntyy kokonaisuutena uusi informaatio. Lopuksi Martin painottaa sitä, että tutkimuksen on oltava aineistoon perustuvaa ja tutkijoiden on ymmärrettävä kielen puhujien kognitiota ja tietoja, ei vain tutkijoiden näkökulmaa ja teorioita. Tässä tulee hyvin esiin länsirannikon funktionalismin yksi ominaispiirre.

KRITIIKKIÄ

PAS:n neljä rajoitusta nominilausekkeen esiintymisessä toistuvat vahvana tendenssinä laajan kokoelman eri artikkeleissa. Ei ihme, että Du Bois on pitänyt PAS:ä mahdollisesti universaalina sääntönä. Muutama kokoelman kirjoittajista (esim. England ja Martin, Kumpf) suhtautuvat kuitenkin kriittisesti PAS:n universaaliuteen. Yksittäisiä PAS:stä poikkeavia tuloksia esiintyy tässäkin kokoelmassa. Vastaesimerkkejä lienee eniten subjektin ja objektin esiintymisessä. Kirjoittajien mukaan näiden erojen mahdollisina syinä ovat muun muassa genren erot (esim. Clancy, Kumpf, Durie) tai kielten väliset erot (esim. Geneetti ja Crain). Jo aiemmissa tutkimuksessa (esim. Kärkkäinen 1996) on ounasteltu, että PAS olisi herkkä genren eroille.

Vaikka kaikki kirjoittajat hyödyntävät PAS:ä omissa tutkimuksissaan ja arvostavat sitä toimivana teoriana, he kohdistavat myös lievää kritiikkiä esimerkiksi tekstin rakenteiden tarkan analyysin puutteeseen (Martin, Hofling), puutteelliseen syntaksin käsittelyyn (Durie) ja informaation uutuuden ja tuttuuden käsittelyyn (Martin). Erityisesti informaation uutuuden ja tuttuuden käsitteily ja tähän liittyvä epäselvä määrittely on yksi vielä kehitettävä seikka. Tämä kritiikini koskee myös tätä artikkelikokoelmaa. Tutkijat soveltavat eri määritelmiä tutkimuksissaan, vaikka informaation uutuuden ja tuttuuden käsitteet ovat tärkeitä PAS:ssä: jotkut käyttävät Chafen puhujan kognitioon perustuvaa määritelmää, kun taas jotkut käyttävät ensimmäiseen mainintaan perustuvaa määritelmää.

LOPUKSI

Enemmän kuin kritiikkiä kirjoittajien huomautukset ovat pikemminkin ehdotuksia PAS:n laajentamiseksi (esim. Durie). Kirja viekin PAS:n lisäksi sekä diskurssin että argumenttirakenteen tutkimusta eteenpäin. Artikkelikokoelmassa kieltä kuvataan monikerroksisena mallina, joka koostuu kieliopillisista rakenteista, semantiikasta ja diskurssipragmaattisista rakenteista ja niiden välisistä suhteista. PAS:n lähestymistavoissa on myös typologista pätevyyttä, joten sen avulla voidaan kartoittaa kielellisten rakenteiden universaalia motivaatiota. Kirjasta nousee esiin toinen toistaan kiinnostavampia artikkeleita, mutta parasta siinä on kokonaisuus. Kokonaisuutena kirja tarjoaa lukijalle laajan kuvauksen siitä, miten diskurssi ja kielioppi vaikuttavat toisiinsa.

Koska PAS on vahva yleinen tendenssi monissa kielissä, sitä voitaisiin pitää diskurssin luomisen esi-ilmiönä. ■

SACHIKO SOSA

Sähköposti:

sachiko.toguchi[--]@helsinki.fi

LÄHTEET

- CHAFE, WALLACE 1976: Givenness, contrastiveness, definiteness, subjects, topics, and point of view. – Charles Li (toim.), *Subject and topics* s. 27–55. New York: Academic Press.
- DU BOIS, W. JOHN 1985: Competing motivations. – John Haiman (toim.), *Iconicity in syntax* s. 343–365. Amsterdam: John Benjamins.
- 1987: The discourse basis of ergativity. – *Language* 63 s. 805–855.
- FOX, BARBARA 1987: *Discourse structure and anaphora: Written and conversational English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- GIVON, TALMY 1983: Topic continuity in discourse: The functional domain of switch reference. – John Haiman & Pamela Munro (toim.), *Switch reference and universal grammar* s. 51–82. Typological studies in language, volume 2. Amsterdam: John Benjamins.
- HOPPER, PAUL 1987: Emergent grammar. – *Berkeley Linguistic Conference (BLS)* 13 s. 139–157.
- KÄRKKÄINEN, ELISE 1996: Preferred argument structure and subject role in American English conversational discourse. – *Journal of Pragmatics* 25 s. 675–701.